

## **СТАНОВИЩЕ**

**от проф. Виктор Паунов за хабилитационния труд  
на кандидата за академична длъжност „Професор“  
(по „Комбинаторика“, „Композиция“ и „Цветознание“)  
за нуждите на катедра „Дизайн за детската среда“, НХА,  
обявен в ДВ бр. 21 от 15. 03. 2022 г.  
на доц. д-р Величка Георгиева Минкова,  
включващ монография „Бяла книга на дизайна.  
Композиция – дизайн – форма“  
и поддържащи публикации (научни статии и доклади)**

Представеният хабилитационен труд, съдържащ разнообразни по обем и съдържание писмени разработки, категорично следва фокуса на творческите, професионални и теоретични търсения на Величка Минкова като художник – дизайнер и преподавател. Той естествено се разполага в широкото поле на нейните занимания, разработки и постижения като проектант на обекти от дизайна за детска среда, графичния дизайн, декоративните изкуства, фотографията, дигиталната графика, медиацията, организирането и участието в художествени събития, научни проекти и форуми. Описаните от кандидата в наукометричната таблица доказателства, в достатъчна степен покриват показателите и критериите, изискуеми за участие в конкурса. Няма да се спирам подробно тук на професионализма и възможностите на Минкова в работата ѝ – документацията и приложеното портфолио, публичността на работата и общественото признание дават ясна представа за тях. Явяването ѝ в гореспоменатия конкурс за мен съдържа преди всичко логиката на развиващият се и усъвършенстващ се академичен човек, достигнал и готов да защити най-високо ниво в системата на висшето образование и желаещия да сподели опита и познанията си творец. Всеотдайно, без ограничения, понастоящем Величка Минкова е изцяло обърната към обучаващи се млади хора, занимаващи се с дизайн, изящни и приложни изкуства в седем от бакалавърските специалности на НХА и магистърска програма в СУ. Тази немалка територия и широкият кръг проблеми, по които работи със студентите си аргументират основателната претенция на доц. Минкова да затвърди и доразвие академичната си кариера.

След това встъпление, ще започна своя анализ на хабилитационния труд и другите публикации. Винаги е интересно и важно, когато практикуващ художник се занимава с теоретични постановки и то в порядък да озаглави темата си „Бяла книга“. Заявявайки мащабите, важността и значимостта на разглежданата проблематика, обобщавайки общите положения и защитавайки собствените си позиции Величка Минкова анализира проблемите за дизайнерското проектиране от много контекстуални ъгли. В съвременния свят на широкодостъпни

технологии, технически ресурс, неизчерпаема информация и „универсализирано“, компромисно образование, защитата на задълбочения, съзидателен творчески процес, пълноценното провеждане и опредметяване на художествената мисъл се нуждаят от дълбоко осмисляне и защита. В своята „Бяла книга на дизайна“, Минкова извежда фундаментите в работата на дизайнера, гарантиращи постигане на съвършена форма, функционираща правилно и рационално в пространствената среда, естетически въздействаща. Един от тези фундаменти е композицията, основно акцентирана в труда, като цялостна, многокомпонентна система за художествена организация, гарантираща единство и хармоничност на дизайнерския продукт.

В монографията, Величка Минкова изследва, анализира и обосновава общите композиционни закономерности и принципи, функциониращи в територията на изобразителните изкуства и дизайна, обективирани от човешките възприятия, психологически нагласи, опит и необходимости не просто като постулати, а като пряко свързващи хората (с тяхната индивидуалност) със света и реалността. Извличайки и интерпретирайки такива природни дадености като симетрия, пропорция, ритъм, контраст, равновесие и др., художникът – дизайнер може да създаде въздействащи композиционни решения, изразяващи емоции, хармония и естетика. Така обектите на дизайнерския проект събират в себе си както визуалното облагородяване на формите до художествен образ и резултатното им съществуване в средата, така и оригиналните идеи, индивидуалността, художествените подходи и културата на автора.

„Бяла книга на дизайна“ обосновава съдържателния системен и утилитарен характер на композицията в дизайна. Минкова допълва и обогатява анализите си с акцент върху специфичното разполагане на композиционната проблематика в създаването на среда и дизайн обекти за деца. Авторът подчертава специфичните връзки и зависимости на дизайнерското произведение, неговата форма, функционалност, роля и въздействие, с особения детски свят, доминиран от емоционалността и непринудеността на играта и непосредственото възприемане на действителността.

Дизайнерът, работещ в тази територия разполага с повече възможности, подходи и изразни средства, включително такива от други изкуства, за възпитанието и поддържането на интерес у детето. Богатата палитра художествени обобщени във визуалния образ на продукта за деца – парадоксалност, метафоричност, хиперболизация, обобщеност, спомага за култивирането на вкус и въображение, опит и естетическа оценка, важни за формиране на пълноценна личност.

Доц. Величка Минкова залага ясни и безспорни приноси на реабилитационния труд „Бяла книга на дизайна“. Като начало, той е значим обект в иначе рехавата и екзотична група на подобни теоретични произведения в България. Използвайки общите принципи и проблеми, характерни за композицията във всички видове дизайн, Минкова ги екстраполира в територията на дизайна за детска среда, обосновавайки неговата специфичност и значимост. Подчертана е и резултатната

приложимост при създаване на дизайнерски продукт за деца на някои термини и определения, нехарактерни за общите постановки в дизайна, пораждащи специфично композиционно поведение. Величка Минкова формулира труда си и като една теоретична „художествена граматика“, предхождаща и въвеждаща в изучаването и прилагането на правилните подходи и визуалния език на дизайна – през формалната композиция до особената композиционна проблематика при проектирането на детска среда. Понятийният речник допълва и обогатява терминологичното пространство на монографията.

Доц. Величка Минкова предлага допълнителни публикации в подкрепа на реабилитационния труд. Това са десет статии и два доклада, публикувани в списания, сборници от научни конференции, книги. Както бе казано по-горе, те демонстрират убедително широкото поле на теоретични интереси на Минкова, и като активно практикуващ художник-дизайнер и като участник в много научни и художествени форуми, проекти, уъркшоупове. Предложените тук материали резонно гравитират около теми, разположени в полето на дизайна за детска среда (някои от публикациите засягат въпроси, залегнали в реабилитационния труд).

Такава е „Композиция и образност в дизайна за детската среда“, където се анализират художествената обобщеност, метафоричния образ, изразителността на формата и трансформациите ѝ съобразени с живота на детето, като част от съдържателното послание, призвано да възпитава и информира чрез работата на дизайнера.

Друга статия „Специфика на дизайнерския подход при създаване на медийни продукти за деца“ разграничава конкретните подходи на дизайнерите при проектиране на печатни или екранни продукти за деца, от тези за възрастни. Разгледани са изобразителното съдържание и типографията като носители на внушения и послания, пораждащи емоции и формиращи отношение.

В статията „Екологичният дизайн и детската среда“ са анализирани добри примери за екологичен дизайн, съсредоточен върху развиването на н. нар. „зелено мислене“, формиращо различен светоглед към средата, развиването на вкуса и културните потребности на подрастващите.

Материалът „Предметният свят на детето като проект“ разглежда дизайнерската дейност за създаване на детска предметна среда като процес – конгломерат от въображение, абстрактно мислене, авторска индивидуалност и обществено-културни влияния. Обектите на тази дейност – учебни и игрови средства, интериорни и екстериорни решения, въздействат познавателно и естетически, създавайки чувство за хармония и комфорт.

Част от историята на дизайна за детска среда е разгледан в едноименната статия. Посочена е връзката на бързоразвиващата се индустрия в България след средата на XX век и Центъра за промишлена естетика, ДСО Младост, Кабинета по детска играчка и др., развили общата тенденция към естетизация на предметната и

пространствена среда на детето. Статията поставя специален акцент и върху създаването и развитието на спец. „Дизайн за детската среда“ към НХА.

Статиите „Цветът като аспект на рекламата и рекламния дизайн“ и „Цветът в медийния дизайн“ разглеждат огромната роля на медиите и рекламата във всички сфери на социалната среда и комуникация. Артикулирана е едновременната роля на обществото като възложител и потребител на рекламна продукция, послания, визуални образи, артефакти. Оттук и важното място на рекламния и медиен дизайн в нова социална роля на „посланик“ и „генератор на естетически критерии. Текстовете подчертават специфичната и изключителна роля на цвета в дизайна като основен съдържателен, асоциативен и комуникационен медиатор в масовата обществена среда.

Други функции и роля на цвета се разглеждат в статията „Цветът и неговият идеологически имидж от края на ХХ и началото на ХХІ в.“. Разгледани са възможностите на цвета да предава идеологически послания, да формира политическа идентичност, знаци и образи. Така наречените „Цветни революции“ са сериозен пример за силата на въздействие на цветовия код.

Посветената на форума „2021 Joint Mathematics Meetings“, статията „Изкуство и математика в една изложба“ разглежда творческите търсения на автори, отразяващи красотата на математическите закономерности чрез реализиране на творби във визуалните изкуства. Демонстрираните фрактали, многостени и мрежи, математически детерминирани, са превърнати в художествени образи.

Интересен поглед върху интерпретациите на понятието за хармония чрез използване на сложно разработени и систематизирани геометрични мрежи, съставени от прости елементи и техни производни в изкуството на ислямските страни (XIV – XV в.) дава статията „Геометрията като художествен език на една религия“.

Представените два доклада от научни конференции разглеждат въпроси и специфични изисквания към дизайнерите: За проектиране на детска среда, отговаряща на потребностите на деца със зрителни и слухови проблеми и разглеждане на добри световни практики в еко дизайна, свързани с преодоляване на агресивни човешки дейности и практики в научно-техническия прогрес, предизвикващи екологични кризи.

Уважаеми колеги, без да съм тесен специалист в областта, в която активно работи доц. Величка Минкова, като художник, занимаващ се активно в последните почти 40 години с илюстрация за деца и графичен дизайн, композиция на изображението, пространствени решения, мога да оценя по достойнство нейното представяне в този конкурс.

Спецификата на творческите ѝ търсения и реализации, теоретичните разработки в областта на дизайна на Минкова и многобройните ѝ активности, свързани с научни форуми и проекти, оправдават претенцията за значимост и полезност на хабилитационния труд. Искам да изтъкна, че въпреки подчертания си

теоретичен характер, монографията „Бяла книга на дизайна. Композиция – дизайн – форма.“ е директно адресирана към практиката на дизайнерите – процеса на определяване на хармонична, функционална и естетична форма в средата за деца, чрез професионално проведена художествена организация.

Изразявайки впечатленията си за тематичната значимост, теоретичната задълбоченост и ясната практическа насоченост, оценявам положително хабилитационния труд в цялост. Смятам, че присъждането на академичната длъжност „Професор“ на доц. Величка Минкова, ще подпомогне естествения процес за усъвършенстване на кадрите в катедра „Дизайн за детската среда“ и общо в НХА, което убедено препоръчвам на Научния съвет.

2022, София

Проф. Виктор Паунов,  
преподавател по „Композиция – илюстрация“  
и „Композиция – книга“,  
катедра „Книга, илюстрация и печатна графика“, НХА